

EN SERIE AF
GRUNDHÆFTER
TIL BRUG I
KVINDEKAMPEN

ISBN 87-87552-12-3

HÅNDBOG I

RØDSTRØMPEBEVÆGELSEN

"JORDMORPJEJEN"

1981

GRUNDHÆFTE NR. 4

(2. reviderede udgave 1981)

Dette hæfte indgår i en serie, hvis formål er at opsamle og videregive de erfaringer og den viden, vi har tilegnet os gennem arbejdet i kvindebevægelsen. Vi har brug for de erfaringer som andre kvinder har gjort for os, når vi vil forstå vor situation og finde ud af, hvordan vi kan ændre den. For at skabe os et fælles udgangspunkt til at videreudvikle kvindebevægelsen må vi til stadighed opsummere og dele den viden, de forskellige grupper opnår gennem deres arbejde.

I serien vil indgå hæfter om de grundlæggende erfaringer, f.eks. basisgrupper, arbejdsmetoder, kvinders oplevelse af undertrykkelsen, hæfter om forskellige gruppers udvikling og arbejde, f.eks. Femø, lesbianisme, abort, selvhjælp; og hæfter om generelle ting omkring kvindeundertrykkelse og kvindebevægelse, f.eks. kvinder og arbejde, kvinder og historie, kvindebevægelsens indhold og mål.

Hidtil udkommet:

- 0 Kort historisk gennemgang af Rødstrømpebevægelsen i København, forår 1971 - sommer 1974.
- 1 En basisgruppe
- 2 Lesbiske, fra isolation til bevægelse
- 3 En dag med 120 kvinder. Basisgruppeseminar, oktober 75.
- 4 Jordmorpjecen (revideret i 1981) en håndbog i Rødstrømpebevægelsen i København.
- 5 Kvinder kvæver fuld beskæftigelse
- 6 Sangen har kvinder

YDERLIGERE OPLYSNINGER

om kvindebevægelsen: Se kontaktadresser bag i bogen.

INDHOLDSFORTEGNELSE

GRUNDHÆFTER	0
INDHOLDSFORTEGNELSE	1
FORORD	2
BASISGRUPPER	4- 12
<i>Hvordan laver du en basisgruppe, Arbejdsmetoder i basisgrupperne</i>	
BEVÆGELSENS HISTORIE	22- 63
PERIODEN 68-70	23
PERIODEN 70-72	27
PERIODEN 72-74	32
<i>Lesbisk Bevægelse dannes, Helsingør seminar 74</i>	
PERIODEN 74-76	39
<i>Udadvendte aktioner, Kvindehuset i Prinsessegade, Seminar 76, parolen</i>	
PERIODEN 77-81	47
<i>8. marts 78, Kvindehuset i Gothersgade, seminar 78, Grevinde Danner, Kvindefestival 79, Debat om lesbisk politik i RSB, International Kvindefestival 80, 8. marts 81, seminar 81</i>	
GRUPPER I KVINDEHUSET	64- 94
FUNKTIONSGRUPPER	64
<i>Igang sættergruppen, Internt Blad, Kontorgruppen, Regnskabsgruppen, Styringsgruppen</i>	
AKTIVITETSGRUPPER	66
<i>Bogcafe, "Kvinder", foredragsgruppen, fødselsforberedelse, international gruppe, Joan-søstrene, kampfondgruppen, K-klubben, pressegruppen, psykologisk rådgivning, soc. og juridisk rådgivning, tirsdagsmødegruppen, værtshusgruppen</i>	
EMNEGRUPPER	76
<i>Femøgruppen, Festivalgruppen, Kampagnegruppen, 8. marts-gruppen, pjecegruppen, seminargruppen</i>	
ANDRE GRUPPER I RSB	81
<i>Kvinder over 40, Gruppen lesbiske i RSB</i>	
SELVSTÆNDIGE GRUPPER OG BEVÆGELSER I KVINDEHUSET	84
<i>Gale kvinder, Feministisk selvforsvar, Kvindehøjskolen, Kvindekurser, Lesbisk Bevægelse, Unge Kvinder</i>	
STRUKTUR	95-102
REGLER FOR STRUKTUR I RSB	98
PRAKTISKE OPLYSNINGER	103-114
<i>Demonstrationer og plancheudstillinger, plakatosætning, indsamlinger, trykning, pressekontakter, kontaktadresser i udlandet</i>	
ORDFORKLARING	112
PLADS TIL ÆNDRINGER AF ADRESSER	114

FORORD

(Uddrag af forord til førsteudgaven 1976)

GRUNDEN TIL AT VI HAR LAVET DENNE PJECE

er, at vi næsten hele tiden møder kvinder, som endnu ingen tilknytning har til Rødstrømpebevægelsen, men som gerne vil, og som derfor altid spørger, om vi ikke har et eller andet materiale de kan få med hjem og læse. - Noget der fortæller lidt om, hvordan man kommer ind i Rødstrømpebevægelsen, og hvad der foregår. Alt for mange er for utrygge ved at gå ind i Kvindehuset uden videre, fordi de føler, de ikke ved noget.

Mange, der måske allerede har dannet en basisgruppe, føler sig også utrygge og forvirrede, fordi de mangler en hel masse konkrete oplysninger. Der kan gå lang tid med at finde ud af f.eks. at Rødstrømpebevægelsens "Interne Blad" ikke er det samme som det udadvendte "Kvinder", at man bliver medlem af Rødstrømpebevægelsen ved at indbetale et halvårligt kontingent, at der er noget, der hedder koordinationsmøde, og man kan blive introduceret, at man ikke behøver at være medlem af Rødstrømpebevægelsen for at gå ind i Kvindehuset osv.

Vores håb er, at pjecen kan tjene som en slags "igangsætter" således at stadig flere kvinder vil danne basisgrupper og begynde at protestere imod den kvindeforagt og kvindeundertrykkelse vi udsættes for på vores arbejdsplads (hvad enten den er ude eller hjemme), i vores familie - og kærlighedsforhold, eller gennem myndighedernes økonomiske politik - f.eks. nedskæringer på børneinstitutionerne.

Men vi kan først protestere og kæmpe, når vi får tillid til os selv - til at vi *kan* gøre noget. Og den tillid kan vi kun opnå ved at stå sammen, ved at hjælpe hinanden.

Vi må stå sammen	Kvinde, kend dit eget værd
Være stærke	Kvinde, rejs dig op og lær
I kampen for et liv	Vi må sammen slås mod frygt og nederlag
Hvor alt er lige delt	Vi må gøre det vi ikke gør hver dag
Hvor alle lever helt	Kvinde, sørg for at det sker

Forord til anden udgave af "jordmorpjecen"

Den gamle "jordmorpjece" udkom i 1976 og det meste af den er derfor skrevet for ca. 5-6 år siden. Det siger sig selv, at en masse oplysninger måtte ændres. Nye grupper er opstået og andre forsvundet; nye modsætninger er kommet til og andre forsvundet. Sådan er det, når en bevægelse er levende.

Men det betyder samtidig, at de fleste af bevægelsens aktive kvinder har alt for meget om ørerne, og denne ny-udgave af vores "håndbog" er kommet meget senere end planlagt. Flere grupper og enkelt-kvinder har været med undervejs. Den sidste og endelige redaktionsgruppe består af otte kvinder, fra forskellige basisgrupper. Der er mange begrænsninger under forsøget på at beskrive en bevægelses arbejde. De indlæg, der er indkommet fra de forskellige grupper, har vi måttet forkorte og adresselisten vil kun være ajour måske ét år. - Forslag om ændringer og kritik modtages gerne, til brug for en evt. næste revision.

Det har været fremført af flere, at navnet "jordmorpjece" var misvisende. Var det en bog om fødsler eller hvad? - Derfor har vi nu kaldt den Håndbog til Rødstrømpebevægelsen ("jordmorpjecen"), sådan at både ny og gamle kan finde ud af, hvad det er for en pjece. Det oprindelige navn kom af, at vi snakkede om at være "jordmor" for nye grupper der skulle sættes igang - altså en slags fødselshjælper. Det håber vi selvfølgelig den stadig kan være, men den er også tænkt som oplysning til dem som allerede er i gang.

Med søsterlige hilsner fra jormor-pjece-gruppen.

Fra erobringen af det første kvindehus i 1971. Det lå i gaden Åbenrå i Københavns centrum.

BASISGRUPPER

RØDSTRØMPEBEVÆGELSENS START

Rødstrømpebevægelsen startede i foråret 1970 efter inspiration fra de fremvoksende kvindebevægelser i Holland, USA og England. Flere grupper af kvinder var samtidig begyndt at snakke om at starte en kvindebevægelse herhjemme.

De, der startede, var sikre på én ting: at der eksisterer en kvindeundertrykkelse og at den skal bekæmpes. Ellers vidste de ikke mere om, hvad en kvindebevægelse kunne være, end de nye, der kom til. De kaldte sig rødstrømper, fordi en gruppe i USA havde lavet et manifest, som svarede til, hvad de kunne tænke sig at lave; og disse kvinder i USA kaldte sig "Redstockings". Desuden opfattede kvinderne i Danmark sig selv som "røde", altså socialister, i modsætning til f.eks. blåstrømper, der oprindeligt betegnede lærde og intellektuelt interesserede kvinder.

I det omtalte manifest fremkom også ideen om basisgruppen,

den rene kvindegruppe, som udgangspunkt for en politisering af kvinders liv.

INDMELDELSE I OG INTRODUKTION TIL RØDSTRØMPEBEVÆGELSE (RSB)

Hvordan kan kvinder tilmelde sig Rødstrømpebevægelsen i København?

Du kan tilmelde dig Rødstrømpebevægelsen i København, hvis du har gennemgået vores introduktion eller hvis du er i en basisgruppe. Du kan ringe til kontoret (01) 14 28 04 og tilmelde dig selv eller evt. hele din gruppe, hvis du er i en.

Hvis du kun er dig selv og du gerne vil i en basisgruppe, kan du ringe eller helst skrive til Kvindehuset, Gothersgade 37, 1123 K, (anfør "introduktion" på kuverten), og fortælle, at du gerne vil introduceres og med i en basisgruppe. Du skal skrive dit navn, adresse, alder, evt. erhverv, og hvis der er specielle emner, du gerne vil beskæftige dig med.

Hvis du er i en basisgruppe og I gerne vil tilmeldes Rødstrømpebevægelsen, så skriver I ligeledes til kontoret. I skal medsende en liste over gruppens medlemmer og én skal være streget under, og hun er så Jeres kontaktkvinde, hvis andre fra bevægelsen gerne vil i kontakt med Jeres gruppe; hun må så give besked til gruppen.

Når du på den ene eller anden måde er blevet medlem af Rødstrømpebevægelsen, får du tilsendt et girokort og betaler det halvårlige kontingent (for tiden kr. 100 pr. ½ år). Kontingentet går dels til at betale bevægelsens almindelige udgifter: papir, telefon, aktiviteter osv., dels til "Internt Blad", som du får tilsendt 2 gange om måneden. Sammen med dette får du hvert halve år et girokort til betaling af kontingentet.

Hvis du bor udenfor København, må du finde ud af, om der er et lokalt kvindehus og henvende dig der. Hvis ikke, er næste skridt at finde ud af, om der eksisterer kvindegrupper i dit område og kontakte dem. Hvis der heller ikke er det - ja, så er det "bare" med at få dannet en basisgruppe, bestående af nogle kvinder du kender, så I sammen kan gå i gang med at få noget information fra det nærmeste kvindehus (se andetsteds om hvorledes du danner en basisgruppe). I kan godt blive medlem af Rødstrømpebevægelsen i København ved at tilmelde Jer som gruppe, men Københavns kvindehus og dermed det aktive cen-

ter ligger måske for langt væk for Jer.

Introduktionen til Rødstrømpebevægelsen i København er foregået på flere måder i den tid, bevægelsen har eksisteret. Da mange har følt sig usikre på, hvordan de skal komme i en basisgruppe, har vi lavet følgende ordning for enkeltkvinder der vil i en gruppe:

Når du har tilmeldt dig introduktionen som ovenfor beskrevet, vil du i løbet af kortere eller længere tid (afhængig af hvor mange der står i kø for at blive introduceret) få brev om, hvornår din første introduktionsaften bliver afholdt. I øjeblikket foregår introduktionen over tre mandagsaftener, for at skabe tryghed og for at du kan få stillet alle de spørgsmål du har til bevægelsen. Når introduktionen starter vil du komme sammen med 6-8 kvinder, med det formål at I skal blive til en basisgruppe. To basisgrupper fra bevægelsen vil i løbet af de tre aftener fortælle Jer noget om Rødstrømpebevægelsen, de arbejdsmetoder vi bruger i basisgrupperne og I vil kunne stille spørgsmål. Specielt arbejdsmetoderne vil I kunne afprøve de tre aftener.

Introduktionen og arbejdet omkring denne går på skift blandt alle bevægelsens basisgrupper. Til at indkalde nye kvinder til introduktion og til at få basisgrupper til at lave introduktion, har vi en igangsættergruppe (se andetsted om dennes arbejde).

Vi har ikke så megen erfaring med at introducere i forvejen dannede basisgrupper. Det er dog prøvet nogle få gange, men da presset på enkelt-kvinde-introduktionen har været kolossalt stort, er dette arbejde blevet prioriteret højest.

HVORDAN LAVER DU EN BASISGRUPPE?

(dette citat og de følgende er hentet i pjecen:

"En dag med 120 kvinder")

"Jeg har længe haft lyst til at melde mig ind i Rødstrømpebevægelsen, men jeg er enormt bange for at gå ind i Kvindehuset. Jeg havde fået et billede af rødstrømper, som nogle kvinder, jeg overhovedet ikke kunne leve op til. Jeg tænkte på, hvordan jeg skulle komme ind i bevægelsen..... på hvilken måde, og jeg tænkte på at melde mig til en funktionsgruppe, at det nok var godt..... der kan man jo altid tale om

funktionerne - i stedet for at snakke om det helt nære. Det var jeg bange for, bange for at åbne mig med det samme. Jeg læste nogle kvindebøger..... og min tankegang var også meget præget af det, at det skulle være som det stod i bøgerne..... Det med at gå ud fra sig selv, syntes jeg som idé, var helt rigtigt, men selv havde jeg..... ja, der var simpelthen så mange forbehold, der gjorde, at jeg i det hele taget havde svært ved at komme ind til det, jeg ønskede, nemlig at få en basisgruppe og et godt tilknytningsforhold til Rødstrømpebevægelsen".

Denne oplevelse er nok den mest almindelige for mange, der står udenfor bevægelsen, og som egentlig gerne vil gå ind i den. Mange af os har oplevet det som meget svært at få startet en basisgruppe. Hvem skulle vi starte med? "Jeg kender ikke nogen" er der mange, der synes. Selvfølgelig kan kvinder være i en situation, hvor de ikke kender én eneste, de kan danne en gruppe med, og her vil den almindelige introduktion være god.

Men ellers kender de fleste én eller flere, som de bare slet ikke tænker på at spørge. Det kan være en kusine, en veninde, en arbejdskammerat, en nabo eller en anden i omgangskredsen. Når det er så svært at spørge nogen - både dem vi kender godt og mindre godt - om de vil være med til at lave en basisgruppe sammen med én selv, er der mange ting, der kan spille ind. Den vigtigste er nok angsten for at "afsløre" sig. Hvis vi spørger nogen om de vil lave en basisgruppe sammen med os, ja, så har vi indirekte sagt en masse om os selv. Vi har sagt: "Jeg er ikke så tilfreds med mit liv, som jeg måske har givet indtryk af over for dig og andre. Jeg synes jeg har mange uløste problemer, jeg gerne vil snakke med andre kvinder om. Jeg er ensom og synes ikke, jeg har nogle rigtige venner". "Jeg må gøre noget for at komme til bunds i de tanker jeg har" eller: "Jeg må have fundet nogen, der forstår, hvad jeg snakker om".

Måske tænker vi ikke alle tingene, men nogle af dem. I hvertfald føler de fleste af os, at vi kommer til at stå i en situation, hvor vi blotter os: Jeg viser, at jeg har brug for andre kvinder, hvad hvis de nu ikke har brug for mig?

Hvis vi overvinder vores skræk og spørger én, vi har på fornemmelsen vil være positiv, bliver vedkommende sjældent

så forbløffet, som vi forestiller os. Der er *ingen* i det her samfund, der "har klaret den", selv om vi hele tiden tvinges til at se ud, som om vi har. Og det er godt at huske på, at andre kvinder kan være ligeså nervøse ved at spørge os for vi ser da altid glade og tilfredse ud !!!!!

BASISGRUPPE OG KVINDEPOLITIK HÆNGER SAMMEN

Rødstrømpebevægelsen består af en lang række sideordnede basisgrupper, der har lige meget ret til handling og indflydelse. Vi kalder det en flad struktur (se herom senere).

Lige fra de første dage og år i den nye kvindebevægelse organiserede vi os i grupper, og siden har vi udviklet brugen af disse kvindegrupper - basisgrupper.

Det har ikke altid været en selvfølge for os, og mange gange har vi skullet forklare for os selv og andre, hvorfor det er vigtigt at bevare gruppestrukturen og udvikle den!

I dag ved vi, at basisgruppen er uløseligt forbundet med vores kvindepolitik som helhed. Forenklet kan vi sige, at grupperne har tre fordele:

- 1) de er den ideelle støtte-enhed - hvordan har vi det?
- 2) de er den ideelle analyse-enhed - hvorfor har vi det sådan?
- 3) de er den ideelle handlings-enhed - hvad gør vi ved det?

Med det første mener vi, at sådanne grupper (på 4-8 kvinder) er det bedste og tryggeste sted at få drøftet og sammenlignet vores daglige situation med andre kvinder. Dette er en nødvendig støtte for os, for at vi overhovedet får kræfter og mulighed for at handle politisk. Vi lærer at vi ikke er alene med vores problemer. Vi oplever hvor indholdsrigt livet kan være, også når vi står i problemer til halsen.

Med det andet, mener vi, at vi ikke kan tilvejebringe en pålidelig analyse af vores kvindeliv og kvindearbejde uden en gruppe til at gennemdrøfte og sammenligne med. Bare det at få lov til, i fred og ro, at berette om de sidste ti dages hændelser, og pludselig få øje på det politiske indhold i disse hændelser, er en arbejdsmetode, som ikke bruges i andre politiske sammenhænge.

Med det tredje mener vi, at vi kun kan få mod og kræfter til at *handle*, hvis vi er mange nok til at dele opgaverne, og få nok til at kunne overskue de opgaver vi deler ud. Samtidig med *støtten* til den enkelte og hinanden, og *analysen* af vores hverdag, kommer modet og viljen til selv at *handle*.

STYRKEN I BASISGRUPPESTRUKTUREN

Også i Rødstrømpebevægelsen har der naturligvis været megen diskussion og skænderi om basisgruppernes værdi. Det regner vi for et sundhedstegn: bevægelsens indre modsætninger er bevægelsens indre liv. Der har f.eks. været tendenser til at betragte basisgruppen, som en slags "kravlegård" til det "rigtige" politiske liv. Når vi først havde fået lidt støtte i en gruppe, så behøvede vi den ikke mere, og så kunne vi få mod nok til at melde os ind i de "rigtige" politiske partier.

Der er naturligvis ikke noget galt ved at melde sig ind i politiske partier, hvis vi synes vi kan gøre gavn der, men det er vigtigt at forstå, at bevægelsen skal eksistere ved siden af de mere stramme partiorganisationer. Hvis vi går ind i partierne og slipper vores *basis*, vores grundlag i kvindegrupperne, skal vi snart få at mærke, hvor svært det er at få vor kvindepolitik igennem. I næsten alt andet politisk arbejde finder man sammen om såkaldte samfundsspørgsmål: arbejdsplads, uddannelse, faglige problemer osv.. Når man diskuterer dem, kan man selvfølgelig godt nævne et enkelt eksempel fra sine egne "private" erfaringer, men den *måde* man diskuterer på, og *baggrunden* man gør dette på, er næsten altid upersonlig.

I Rødstrømpebevægelsen har vi fundet ud af, at det, der altid kaldes "privat snak": børn, hjem, forhold til andre mennesker hjemme og på arbejdspladsen, at det er et politisk vigtigt område for kvinder. At basisgrupperne ikke skulle være rigtig politik, men en privat støttegruppe og ikke andet, grunder i en gammel opfattelse om samfundet og det politiske som opdelt i to halvdele, hvoraf det ene ikke har noget med rigtig politik at gøre, men tilhører det "private" liv. Denne opfattelse forkaster vi.

En basisgruppe kan dammes alle steder - på din arbejdsplads, i dit nabolag, i kvindehusene, eller blandt dine venner.

Hvordan har vi det? Hvorfor har vi det sådan? Og hvad gør vi ved det? - Det er noget af det, vi kan finde ud af i en basisgruppe.

SAMFUNDS LIV	økonomi, aktivitet, arbejdsmarked	børn passivitet, husarbejde---	PRIVAT LIV
RIGTIG POLITIK	NATO-----	omsorg-----	IKKE RIGTIG POLITIK
	EF-----	opdragelse---	
HALVDELEN AF VERDENS ARBEJDSTIMER	teknologi osv.osv.osv.	fødsel-----	HALVDELEN AF VERDENS ARBEJDSTIMER
	osv.osv.osv.	barselsorlov osv.osv.osv.	
	osv.osv.osv.	osv.osv.osv.	
	osv.osv.osv.	osv.osv.osv.	
	osv.osv.osv.	osv.osv.osv.	
MÆND	osv.osv.o	osv.osv.o	
OG KVINDER	osv.osv.	osv.osv.	KVINDER

DENNE MODEL FORKASTER VI !!!!

I gammeldags forstand kan vi sige, at den første halvdel hører til det "egentlige politiske liv" (det aktive samfundsliv), mens resten - kvindernes halvdel - hører til det private liv "det passive samfundsliv". Og det endskønt kvinderne forlængst er kommet ud på arbejdsmarkedet for at blive der, og skønt det i dag er almindeligt antaget at 75% af alle ar-

bejdstimer i verden er kvindearbejdstimer. Til sammenligning skønnes det, at 10% af verdens lønninger er kvindelønninger og at kvinder ejer ca. 1% af de økonomiske værdier (tallene stammer fra det internationale LO-ILO).

Det er altså vigtigt i vores kvindekamp, at vi lærer at vurdere det samfundsmæssige arbejde på en helt ny måde, så "aktivt" og "passivt" samfundsliv blandes og får mulighed for at påvirke hinanden gensidigt.

Vi kan f.eks. nævne diskussionen for og imod atomkraft, hvori mange kvinder argumenterer imod atomkraft, fordi de er angste for de uoverskuelige konsekvenser og det kontrolsamfund, som atomkraft vil føre med sig. Men disse "passive" argumenter afvises i den offentlige "aktive" debat, idet de eneste argumenter, der gælder på nuværende tidspunkt er de teknologiske og økonomiske argumenter. Det er netop i den slags diskussioner, at kvindeargumenter er blevet afviste som værende følelsesmæssige og upolitiske. Men kvinder *kan og skal* vise, at de værdier, vi bruger i det "private liv", også gælder i samfundslivet; og samtidig skal vi støtte hinanden i at lære noget om de områder, som kvinder traditionelt ikke har del-

taget i. *Det er det vi skal bruge basisgruppen som udgangspunkt for.*

Det er rigtigt, at basisgruppen ikke automatisk sikrer, at vi får formuleret sammenhængen mellem det såkaldte private og det politiske, men der er ikke noget, der sker automatisk i menneskenes historie. Det er rigtigt, at basisgruppen *kan* blive et sted for hygge, selvbekræftelse og navlebeskuelse (kun støttegruppe), eller et sted, hvor vi siger: nu har vi fået nok af det private snakkeri, nu må der laves "politik" (kun handlegruppe). Begge dele er lige forkerte fra vores kvindepolitiske synspunkt.

Og hvis vi vil undgå at falde i en af disse to grøfter, er det vigtigt at holde fast i basisgruppen som *både* støtte, analyse- og handle-enhed. Hver gang vi påtager os noget konkret arbejde i bevægelsen (kontorvagter, Festival, en demonstration) eller på arbejdspladsen osv. må vi huske den daglige støtte og kritik/selvkritik.

Det er altid inspirerende og motiverende for fortsat arbejde, at høre nyt om, hvad der sker omkring os, f.eks.: "Har du hørt, at der kom fire kvinder ind i kommunalbestyrelsen? --- der er forresten arbejdsnedlæggelse på strømpefabrikken, hvor der arbejder 50 kvinder. --- Har I læst det sidste nummer af Kvinder? --- Tænk min mor tog til Femø i sidste uge"

Der er ikke nogen færdig løsning på "hvad vi skal gøre" når det "private" skal tages op. Men vi har prøvet os frem, og fundet ud af nogle metoder, der skaber mulighed for at udvikle og systematisere de erfaringer vi har været igennem.

ARBEJDSMETODER I BASISGRUPPERNE

Runder:

Vi har fundet frem til, at den bedste måde at snakke sammen i basisgrupperne er at tale i runder. Det vil sige, at alle efter tur har ordet. Nogen gange er det godt at fastsætte, hvor mange minutter, hver enkelt kan snakke. Det kan det være i præsentationsrunder, hvor 15-20 minutter til hver ofte viser sig at være passende.

Formålet med at tale i runder er, at alle får sagt noget. Det er vigtigt, at alle får givet udtryk for deres tanker og følelser. Har vi tilbøjelighed til at dominere, får vi

lært at styre os og har vi tilbøjelighed til at smutte i et musehul, så lærer vi snart at stikke hovedet frem og åbne munden.

Det er som regel ikke godt at afbryde; hvis du har lyst til det, så tag notater i stedet og spørg bagefter. Når én er færdig med at snakke kan I andre stille spørgsmål og give kommentarer, hvilket vi ofte gør spontant og ikke i rundeform.

Husk at starte med en runde om, hvor tit I ønsker at holde møder og om, hvorvidt I skal tage en week-end en gang imellem.

Præsentation:

Den første aften i basisgruppen kan I muligvis nå to runder. Først en runde, hvor alle siger lidt om sig selv, f.eks. hvad I hedder, hvor gamle I er, hvad I laver og er involveret i lige i øjeblikket, hvor I bor, hvordan og lignende. Så kan runden fortsætte umiddelbart derefter, hvor alle fortæller, hvad de har lyst til, om deres baggrund, f.eks. barndom, ungdom, voksertilværelse, og siden kan runderne fortsætte.

Jo mere vi alle tør åbne os i starten, jo bedre forhold til hinanden får vi umiddelbart i gruppen. Alle føler vi os mere ansvarlige overfor kvinden vi kender end overfor hende vi ikke kender.

Siden sidst:

Efter præsentationsrunden og i møderne fremover kan gruppen snakke om, hvad gruppen skal bruges til mere konkret. Derfor er det bedst at lave en dagsorden. Det er dog meget vigtigt altid at begynde med en runde "siden sidst", hvor alle fortæller - så ærligt som muligt - hvad, der har optaget dem mest hjemme, på arbejdet eller hvor vi nu har været siden sidste møde. Det er vigtigt på den måde at følge med i hinandens tilværelse.

Det viser sig meget hurtigt, at der er fællestræk ved det, der bliver sagt, og det er meget vigtigt at holde øje med disse fællestræk, så vi kan begynde at sætte dem ind i en politisk sammenhæng. Vi kan så beslutte, hvilke fælles træk vi vil tage op igen, evt. ved at søge en større viden om emnet. Forskelligheder er også væsentlige og kan danne baggrund for gode diskussioner.

Hvis én eller flere i gruppen viser sig at have problemer,

besluttet det om en dybere bearbejdning af problemerne skal op på dagsordenen. Det er bedst at alle i gruppen tager stilling til, hvor lang tid disse problemer skal bearbejdes, fordi hende, der har problemerne "på god kvindelig maner" er tilbageholdende og ikke synes at gruppen behøver "ofre" så megen tid på hende. Hvis gruppen har en tendens til at snakke løs i "siden sidst" - kan det være en god idé at begrænse siden sidst runden til - hvad der har været det største problem og hvad der er den bedste oplevelse siden sidste møde.

Vi har tit oplevet, at kvinder ikke talte om deres problemer eller svarede kort på uddybende spørgsmål, ikke som vi andre troede, af generthed, men fordi der efter hendes mening ikke skulle bruges så megen tid på hende ... der var sikkert også andre der havde problemer.

På den anden side er der også kvinder, der umiddelbart kan brede sig over en hel aften med deres egne problemer. Det synes de fleste grupper også er i orden, bare det ikke sker hver gang. I de tilfælde, hvor det er sket, har det vist sig at gruppen har følt sig magtesløs, når de til det ene møde efter det andet, kun har forholdt sig til en enkelt kvinde uden at komme videre, fordi der er talt i cirkler om det samme og det samme.

Her er den senere runde om kritik/selvkritik en god mulighed for at få sagt, hvis nogle kvinder kun snakker om problemerne, men ikke i handling gør noget selv, for at ændre situationen.

Det er ikke nogen dårlig idé, hvis I arbejder ud fra de tre sætninger: Hvordan har vi det? - hvorfor har vi det sådan? - hvad kan vi gøre ved det? ...

Af andre dagsordensforslag kan nævnes forholdet til vores mor, hvad ved vi om hendes klimakterie, vores forhold til penge - hvad betyder materielle goder for os, hvilke ting tør vi ikke sige til andre mennesker, hvordan har vi oplevet jalousi, osv... find selv på!

Dagsorden:

Faren ved at lave en dagsorden er, at så synes vi sandelig også der skal noget på den, og så har vi en masse punkter, som vi måske ikke når halvt igennem. Det gode ved en dagsorden er, at så går halvdelen af aftenen ikke, før vi finder

Det er godt at starte basisgruppeaftenen med at lave en dagsorden, aftale sluttidspunkt og huske runderne.

ud af, hvad vi egentlig skal tage op. Hvis vi ikke ved præcis, hvad vi vil tage fat i, er det en god idé at lave en runde om det - evt. kan alle holde en lille tænkepause inden.

Efter mange dårlige erfaringer, er vi kommet frem til, at sluttidspunktet for en aften skal med i dagsordenen. Fordi de fleste af os har en lang dag foran os næste dag, og vi kan simpelthen ikke hænge sammen, hvis møderne ikke sluttet kl. 22.30 eller 23. Hvis vi skal gennemføre kritik/selvkritik er det også nødvendigt at have aftalt aftenens sluttidspunkt.

Referent:

Det kan også være en god idé at tage referat af møderne. Alt efter hvor mange kræfter, der er i gruppen, kan vi nøjes med at have ét eksemplar af, hvad der er sket til et møde, eller vi kan mangfoldiggøre det til alle i gruppen. Det er vigtigt at referentposten går på skift. De fleste er ikke glade for at skulle udtrykke sig skriftligt, men sådan kan vi måske lære det. For at møderne skal komme til at hænge bedre sammen, kan vi starte en aften med at læse referatet

op fra sidst. Så kommer vi lettere ind i tankebanerne igen og kan huske, hvor vi slap hinanden sidst.

Dagbog:

Vi samler tit referaterne i en mappe, så vi har en slags dagbog, men hvis I har lyst, kan I også købe en tyk bog at skrive (og tegne) direkte i.

Tidsansvarlig:

I runderne er det ikke nok, at vi aftaler, at hver får 5 min. hvis det ikke bliver aftalt, hvem der skal gøre opmærksom på, at nu er tiden ved at være gået. Oftest går det sådan, at én eller måske to fast er dem der bryder ind og bliver de overtidsansvarlige, og dette er både ubehageligt for gruppen og dem selv. Det virker ubehageligt at afbryde, især hvis det er noget, der rammer følelsesmæssigt samtidigt, men dette kan vi også have i baghovedet. Vi behøver jo ikke udtrykke os helt firkantet: "Så nu kan du godt stoppe!". Men hellere give et varsel som: "Nu er tiden ved at være gået, så du må hellere afrunde". osv.

Det gælder alle tre funktioner: dagsorden, referent, tidsansvarlig, at nogle måske vil føle det stift og højtideligt og kedeligt, ikke noget problem osv. osv. Men alle erfaringer viser os det modsatte. Det er kedsommeligt at rende ind i de samme fejl igen og igen, fordi ingen tør tage om nalden og sige: "Nå, hvad skal vi aftale"?

Desuden synes vi det er vigtigt at alle føler sig ansvarlige selv om én har påtaget sig en funktion for en mødeaften.

Kritik/selvkritik:

Til slut er det en god idé at tage en runde kritik/selvkritik (husk at sætte tid af til det). Fejl, uheldige situationer og uklare formuleringer mellem kvinder er lige så almindelige som fine rosværdige og heldige handlinger og gode formuleringer. Vi har lært, at kvinder er søde, venlige og diplomatiske, hvorfor vi oftest lader aggressioner og uheldige situationer - både hos os selv og de andre i gruppen - ligge uberørt.

Det vil sige, at vi måske ikke bruger ca. halvdelen af de erfaringer, som vi ellers kunne lære af. Vi skal hjælpe hinanden til at analysere dumhederne og hjælpe hinanden til at blive klogere, ved at øve os i at kritisere på en sådan måde, så det udvikler os alle. Hvis nogen i gruppen virker domine-

rende og andre passive, viser det sig måske i kritik/selvkritik, at det er roller, som gruppen, uden at analysere det nærmere, har tildelt disse kvinder. Hvad er det vi ligger under for? Tit kan vi lære mere af dårlige erfaringer end af gode, især når det er erfaringer høstet inden for gruppens rammer.

Der hersker den norm, at forhold mellem mennesker skal være konfliktfri. De fleste vedgår f.eks. nødtigt ægteskabelige konflikter. Det betegnes tit som umodent ikke at kunne enes og ofte oplever vi konflikter som nederlag, i stedet for at betragte dem som tegn på udvikling. Et godt tegn på, at vi har problemer med følelser er, at vi oftest kun taler om følelser, der er fjernt fra os, hvorimod vi godt kan snakke om følelser, vi har haft. Når vi taler om nuværende følelser, handler de gerne om folk, som ikke er til stede! Det er som regel, fordi vi er flove over vores egne følelser....

Vil vi ikke ende som robotter, må vi være oprigtige, Ærlig snak om følelser virker som lynafleder. Kritik og konflikter kan være sunde og føre fremad; vi behøver ikke blive uvenner fordi vi ikke er enige. Før vi bliver uvenner vil vi have følt os irriterede, gale og sårede. Får vi ikke snakket om disse vrede følelser og de motiver som fremkaldte dem, smuldrer vores forhold til hinanden.

Åbenhed omkring kritik/selvkritik er absolut nødvendig, for uden åbenhed kan intet analyseres. Lukkethed bringer os baglås.

Følelserne skal siges med det samme. Jo længere vi gemmer på en såret følelse eller en kritik, jo mere irriteret bliver vi. Når kritikken så endelig slår igennem, er der risiko for, at det sker på en forkert måde, eller at vi får sagt det sådan, at den anden oplever kritikken som en generel anklage mod hele personligheden - istedet for mod en bestemt handling eller et bestemt udsagn. Det er en meget god idé at have papir og blyant fremme under møderne, så vi kan skrive og huske, hvad der skal siges i kritik/selvkritik-runden om, hvad der var godt eller problematisk under mødet, inden vi går hver til sit.

Kritik/selvkritik betyder også ros og det er vældig vigtigt for trygheden i gruppen at alle føler sig værdsat. Det kan derfor være fornuftigt at begynde med at rose. Når en

kvinde har overskredet en grænse, er det godt at bemærke det: "du har været mere åben i aften" - "du har været en god tidsansvarlig" - eller - "Godt du kom, selvom du ikke havde kræfter" osv. osv.

Til et møde kan diskussionerne gå højt og alle har delta- get - synes vi. Men hvis vi tænker efter, er der måske kun nogle få, der har sagt noget, og flere har næsten intet fået sagt. Gør det nu så meget? Ja, det synes vi altså, det gør. Ingen kan føle et fællesskab, hvis de i 4 timer kun har sagt 2-3 sætninger og er blevet afbrudt hele tiden.

Vi tænker altid, at dem, der ikke siger meget, nok er ban- ge for at sige noget. Men det at tale meget, kan også være en måde at skjule sin angst på. Og hvem siger, at de tavse ikke har lige så værdifulde erfaringer at dele ud af.

UDVIKLINGEN I BASISGRUPPEN - INDIVIDUELT/KOLLEKTIVT

Ofte starter kvinder i en basisgruppe for at snakke med hinanden om deres personlige problemer. Det er en lettelse at "få lov" til at tale om sig selv og opleve, at andre kvin- der har de samme erfaringer og problemer. Men det kan tage lang tid, før en gruppe er blevet så tryk ved hinanden, at de kan diskutere åbent og frit - f.eks. om seksualitet. Allige- vel bliver der frigjort megen energi, som før var bundet i de private problemer ved at opleve, at problemerne og deres år- sager ofte er de samme.

For nogle bliver det nok at have en gruppe, hvor vi kan lække af, og derved klare hverdagen. Dette er sikkert nok et stykke tid, men efterhånden er det *meget* vigtigt, at den ener- gi, der vindes, også bruges i den fælles kamp med andre kvin- der mod kvindeundertrykkelsen. F.eks. ved at turde deltage i debatten i fagforeningen - på arbejdspladsen. Eller det kan gøres ved at gå ind i en funktionsgruppe, lave et fælles ba- sisgruppeprojekt eller lignende.

Mange grupper føler, at de, efter ét til halvandet år, har brug for og kræfter til noget praktisk arbejde. På dette tids- punkt er det af stor betydning, at det "private" (siden sidst runderne) ikke glemmes, men at gruppen hele tiden tager grup- pens funktion og problemer op til diskussion. Det er dog in- gen ulykke, at en gruppe ophører. Vi kan gå ind i andre grup-

per i bevægelsen og bruge vores erfaringer der.

Når en basisgruppe kører fast.

Der kan selvfølgelig være mange grunde til dette, både "indre" og "ydre". Men de mest almindelige er her:

Prioriteringen: Hvis et par møder ikke har været gode, be- gynder nogle måske kun at komme hveranden gang. Nogle glemmer at melde afbud, nogle går før tiden, nogle kommer forsent. Som regel er disse praktiske vanskeligheder udtryk for noget politisk. Kvindearbejdet i gruppen betyder ikke det samme som arbejdet andre steder, det bliver ikke taget højtide- ligt.

Når vi kan se, at det er ved at blive reglen mere end und- tagelsen, at disse ting sker, må vi prøve at tage det op. La- ve runder om, hvad flere måske savner i gruppen - om hvad hver enkelt forventer af gruppen - om nogle i virkeligheden ikke rigtigt vil være med osv. Det kan være svært at tage sig sammen til dette, netop fordi gruppen er begyndt at gå dårligt, men vi kan lige så godt hoppe som krybe i det, for- di sådan en halvt fungerende gruppe bremser både lysten og muligheden for at udvikle noget som helst.

Større fortrolighed: Hvis en basisgruppe f.eks. er dannet af flere, der har kendt hinanden godt *inden* de gik ind i kvin- debevægelsen, kan der opstå det problem, at kvinder opfører sig, som vi tror, den anden/de andre gerne vil have det. Hvis kvinder f.eks. aldrig har snakket om, at det gik dårligt med ens parforhold og forhold i det hele taget, og du synes at det gør det, kan der være en angst for at snakke for meget og for dybtgående om det. Hvad vil kvinden fra basisgruppen sige, når hun næste gang støder på min partner.... hvad vil han sige, hvis han vidste, hvad vi har snakket om?

Selv om du ikke lige har det problem, vil der næsten altid være flere i en gruppe, der har problemer med, hvem de nu skal være solidarisk med: Manden eller andre kvinder. Det er en forkert måde at stille det op på, men for mange kvinder ople- ves det som reelle modsætninger. Hvis manden er imod at du går til kvindemøde (hvad mange faktisk er), er konflikten der. Rødstrømpebevægelsen har tit fået skyld for skilsmisser og brudte parforhold, men så enkelt er det sjældent. Hvad grund

skulle der være til at bryde et forhold, der virkeligt er godt på en masse områder? Hvis et parforhold går i stykker, fordi den ene måske for første gang tør tale med andre om, hvordan forholdet virkelig er, så er det på tide, at parterne tager det op.

Større åbenhed om skjulte konflikter: Nogle spændinger mellem to eller flere i gruppen kan hobe sig op. Så må vi prøve at undersøge, om vi vil det samme - om spændingerne i virkeligheden dækker over nogle politiske uenigheder. Ikke så meget partipolitisk som kvindepolitisk. En kan f.eks. være fuldstændig mod runder ud fra, at det skulle være overflødigt. Resultatet kan så være, at netop hun snakker meget mere end nogen anden, og at gruppen ikke kan udvikle sig.

Det ideelle vil være, at basisgruppen på en gang arbejder med de enkelte medlemmers erfaringer og samtidig har noget udadrettet arbejde i bevægelsen. Det kræver, at vi bruger basisgruppemetoderne og samtidig ikke glemmer at diskutere de ting, der rører sig i bevægelsen. Vi skal bruge den styrke, som forskellighederne i gruppen giver. Vi skal hele tiden huske at stille krav til hinanden i basisgruppen - blandt andet er kritik/selvkritik-runden god til dette.

Ansvarlighed overfor gruppen: Det er vigtigt at komme til tiden, at komme hver gang, at melde afbud, hvis du er forhindret. Det er én måde at vise respekt og ansvarlighed på. I skal kunne stole på hinanden.

Kontakt til bevægelsen: Måske er det svært at komme igang med noget arbejde i Rødstrømpebevægelsen, fordi gruppen delvis har isoleret sig. Det kan også være fordi gruppen ikke diskuterer, hvad der sker i bevægelsen. En af de måder, hvor på en gruppe kan få bedre kontakt med bevægelsen, kan f.eks. være at læse og diskutere Internt Blad og selv skrive til det. Desuden er det nødvendigt at komme til koordinationsmøderne og være med til at bestemme, hvad RSB skal bruge kræfterne på og hvordan. Dette er nødvendigt for at RSB fortsat kan eksistere. Ved at udveksle erfaringer støtter og styrker vi hinanden i den fælles kamp for vor og alle kvinders frihed til selv at vælge vores eget liv.

Der er forskellige funktionsgrupper i bevægelsen, og det er meget vigtigt, at grupperne føler sig ansvarlige for at arbejde i en funktionsgruppe. Der findes dog nogle få funktioner,

Det er vigtigt, at basisgruppen bliver en del af den samlede bevægelse.

alle har pligt til at udføre. Det er på skift at introducere nye kvinder til bevægelsen, samt skrive referat af koordinationsmøderne og gøre rent i Kvindehuset. Hvis ikke alle føler ansvar for bevægelsen, bliver det let til, at nogle få kvinder tager beslutningerne for hele RSB - se desuden afsnittet om Rødstrømpebevægelsens struktur.

Det er vigtigt at bruge vores indsigt, metoder og styrke fra basisgruppen i andre grupper udenfor bevægelsen - arbejde - fagforening - studiested - familien - osv. Dermed spredes bevægelsens politik, og der skabes en levende vekselvirkning mellem den individuelle kvindekamp og den kollektive.

Hver ny kvinde kommer med nye erfaringer, vi ikke kan undvære i den fælles kamp.

Vi kan aldrig frigøre os enkeltvis.